

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
NILS WAHL IŠVADA,
pateikta 2016 m. liepos 28 d.¹

Byla C-131/15 P

**Club Hotel Loutraki AE,
Vivere Entertainment AE,
Theros International Gaming, Inc.,
Elliniko Casino Kerkyras,
Casino Rodos,
Porto Carras AE,
Kazino Aigaiou AE
prieš**

Europos Komisiją

„Apeliacinis skundas — Valstybės pagalba — Išimtinių teisių organizuoti 13 azartinių lošimų išplėtimas — Graikijos Respublikos suteikta išimtinė licencija valdyti vaizdo loterijos terminalus — SESV 108 straipsnio 2 ir 3 dalys — Pirminis patikrinimas — Sąlygos pradėti oficialią tyrimo procedūrą — Sprendimas, kuriuo konstatuojama, kad valstybės pagalba nesuteikta — Dideli sunkumai — Motyvavimas — Priemonių, apie kurias pranešta, bendras vertinimas“

1. Šiuo apeliaciniu skundu keliama tam tikri klausimai, susiję su valstybės pagalbos peržiūros procedūra. Iš jo matyti, kad trečiosios šalys ar veikiau suinteresuotosios šalys, siekiančios panaikinti Europos Komisijos sprendimą nepradėti oficialios tyrimo procedūros, kuri numatyta SESV 108 straipsnio 2 dalyje, ir teigiančios, jog vertindama nagrinėjamas priemones Komisija susidūrė su „dideliais sunkumais“, iš tikrųjų gali pačios patirti tokių sunkumų.

2. Ar ši byla turėtų būti viena iš nedaugelio laimėtų bylų? Dėl toliau išdėstytų priežasčių paaiškinsiu, kodėl neturėtų.

3. Savo apeliaciniu skundu *Club Hotel Loutraki AE, Vivere Entertainment AE, Theros International Gaming, Inc., Elliniko Casino Kerkyras, Casino Rodos, Porto Carras AE* ir *Kazino Aigaiou AE* (toliau – apeliančios) siekia, kad būtų panaikintas 2015 m. sausio 8 d. Sprendimas *Club Hotel Loutraki ir kt. / Komisija*², kuriuo Bendrasis Teismas atmetė jų ieškinį dėl Komisijos sprendimo, priimto pagal Reglamento Nr. 659/1999³ 4 straipsnio 2 dalį, panaikinimo.

1 — Originalo kalba: anglų.

2 — Sprendimas byloje T-58/13, EU:T:2015:1 (toliau – skundžiamas sprendimas).

3 — Komisijos sprendimas C(2012) 6777 *final* dėl valstybės pagalbos SA.33988 (2011/N) – Graikija – Susitarimas išplėsti išimtinę OPAP teisę organizuoti 13 azartinių lošimų ir suteikti išimtinę licenciją valdyti [35 000] vaizdo loterijos terminalų [10 metų] (toliau – ginčijamas sprendimas).

I – Teisinis pagrindas

4. Reglamentas (EB) Nr. 659/1999⁴ buvo pakeistas 2015 m. liepos 13 d. Tarybos reglamentu (ES) 2015/1589⁵, nustatančiu išsamias Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 108 straipsnio taikymo taisykles. Tačiau ginčijamo sprendimo priėmimo momentu buvo taikomas tik Reglamentas Nr. 659/1999⁶.

5. Reglamento Nr. 659/1999 4 straipsnyje („Pirminis pranešimo patikrinimas ir Komisijos sprendimai“) nustatyta:

„1. Komisija iš karto patikrina gautą pranešimą. Nepažeisdama 8 straipsnio, Komisija priima sprendimą pagal 2, 3 arba 4 dalis.

2. Jeigu po pirminio patikrinimo Komisija nustato, kad pranešime nurodyta priemonė nėra pagalba, ji savo išvadą pateikia priimtame sprendime.

3. Jeigu po pirminio patikrinimo Komisijai nekyla jokių abejonių dėl pranešime nurodytos priemonės suderinamumo su bendrąja rinka, tiek, kiek minėtoji priemonė priskiriama [SESV 107 straipsnio 1 dalies] taikymo sričiai, Komisija nusprendžia, kad minėtoji priemonė atitinka bendrąją rinką (toliau – sprendimas nepateikti prieštaravimų). Šiame sprendime nurodoma išimtis, kuri buvo taikyta pagal [SESV].

4. Jeigu po pirminio patikrinimo Komisijai kyla abejonių dėl pranešime nurodytos priemonės suderinamumo su bendrąja rinka, ji nusprendžia pradėti bylos procesą pagal [SESV 108 straipsnio 2 dalį] (toliau – sprendimas pradėti formalaus tyrimo procesą).

5. Šio straipsnio 2, 3 ir 4 dalyse išvardyti sprendimai priimami per 2 mėnesius. Minėtasis laikotarpis prasideda gavus išsamų pranešimą. Pranešimas laikomas išsamiu, jeigu per du mėnesius po jo arba papildomos informacijos pateikimo Komisija neprašo pateikti daugiau informacijos. Laikotarpis gali būti pratęstas, jeigu tam pritaria Komisija ir suinteresuota valstybė narė. Prireikus Komisija gali nustatyti trumpesnius terminus <...>“

II – Bylos aplinkybės

6. 2011 m. gruodžio 1 d. Graikijos valdžios institucijos pranešė Komisijai apie dvi priemones (toliau – pranešime nurodytos priemonės), skirtas *Organismos Prognostikon Agnon Podosfairou AE* (futbolo rezultatų prognozių organizacija, toliau – OPAP).

7. Pirmoji priemonė buvo susijusi su tuo, kad už 560 mln. EUR mokestį OPAP buvo suteikta išimtinė licencija valdyti 35 000 vaizdo loterijos terminalų (toliau – VLT) 10 metų laikotarpį, kuris baigsis 2022 m. (toliau – VLT susitarimas).

8. Antroji priemonė buvo susijusi su tuo, kad nuo 2020 iki 2030 m. 10 metų pratęsiamos išimtinės teisės, anksčiau suteiktos OPAP, organizuoti 13 azartinių lošimų bet kokiomis priemonėmis (toliau – priedas). Priede nustatyta, kad OPAP už tas teises sumokės: i) vienkartinę 375 mln. EUR sumą ir ii) 5 % bendrųjų lošimų pajamų iš nagrinėjamų azartinių lošimų rinkliavą – Graikijos valstybei už laikotarpį nuo 2020 m. spalio 13 d. iki 2030 m. spalio 12 d.

4 — 1999 m. kovo 22 d. Tarybos reglamentas, nustatantis išsamias EB Sutarties 93 straipsnio taikymo taisykles (OL L 83, 1999, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 1 t., p. 339).

5 — OL L 248, 2015, p. 9.

6 — Redakcija iki 2013 m. liepos 22 d. Tarybos reglamento Nr. 734/2013, kuriuo iš dalies keičiamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 659/1999, įsigaliojimo.

9. 2012 m. balandžio 4 d. šešeri lošimo namai (visos apeliančės, išskyrus *Kazino Aigaiou AE*) pateikė Komisijai skundą, kuriame teigė, jog VLT susitarimu OPAP suteikta su vidaus rinka nesuderinama valstybės pagalba.

10. Vykstant Komisijos ir Graikijos valdžios institucijų diskusijoms dėl pranešimo, sutarta, kad reikėtų numatyti papildomą sumą prie pirminio atlygio pagal VLT susitarimą. 2012 m. rugpjūčio 7 d. raštu Graikijos valdžios institucijos įsipareigojo nustatyti papildomą rinkliavą nuo OPAP valdant VLT gaunamų bendrųjų lošimų pajamų (toliau – papildoma rinkliava).

11. 2012 m. spalio 3 d. Komisija priėmė ginčijamą sprendimą. Tame sprendime Komisija, atsižvelgdama į Graikijos valdžios institucijų nustatytą papildomą rinkliavą, padarė išvadą, jog pranešime nurodytomis priemonėmis OPAP nesuteikiamas pranašumas, tad jos nėra valstybės pagalba, kaip ji suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį.

III – Procesas Bendrajame Teisme ir skundžiamas sprendimas

12. 2013 m. sausio 29 d. pareiškimu apeliančės pareiškė ieškinį dėl ginčijamo sprendimo panaikinimo.

13. Grįsdamos savo ieškinį apeliančės nurodė keturis panaikinimo pagrindus: i) SESV 108 straipsnio 2 dalies pažeidimas ir piktnaudžiavimas įgaliojimais, nes Komisija nepradėjo oficialios tyrimo procedūros, kaip reikalaujama pagal tą nuostatą; ii) ir iii) prievolės nurodyti motyvus ir teisės į gerą administravimą pažeidimas ir teisės į veiksmingą teisminę apsaugą, susijusią su esminių ekonominių duomenų redagavimu nekonfidencialioje ginčijamo sprendimo versijoje, pažeidimas; iv) SESV 107 straipsnio 1 dalies pažeidimas, nes Komisija nagrinėjo VLT susitarimą ir priedą kartu, siekdama patikrinti, ar OPAP suteiktas ekonominis pranašumas.

14. 2013 m. liepos 12 d. ir rugsėjo 12 d. nutartimis Graikijos Respublikai ir OPAP leista įstoti į bylą palaikyti Komisijos reikalavimų.

15. Po viešo posėdžio Bendrasis Teismas skundžiamu sprendimu atmetė visą ieškinį ir nurodė apeliančėms padengti savo, Komisijos ir OPAP bylinėjimosi išlaidas.

IV – Pateikti reikalavimai ir procesas Teisingumo Teisme

16. Apeliaciniame skunde apeliančės Teisingumo Teismo prašo:

- panaikinti skundžiamą sprendimą,
- panaikinti ginčijamą sprendimą,
- priteisti iš Komisijos ir OPAP bylinėjimosi išlaidas.

17. Atsiliepime į apeliacinį skundą Komisija Teisingumo Teismo prašo:

- atmesti apeliacinį skundą,
- priteisti iš apeliančių bylinėjimosi išlaidas.

18. Atsiliepime į apeliacinį skundą OPAP Teisingumo Teismo prašo:

- atmesti apeliacinį skundą,

— priteisti iš apeliančių bylinėjimosi išlaidas.

19. 2016 m. birželio 2 d. vykusiam posėdyje kalbėjo apeliančės, Komisija ir OPAP.

V – Apeliacinio skundo pagrindų vertinimas

A – Preliminarios pastabos

1. Apeliacinio skundo pagrindai

20. Apeliančės pateikia tris apeliacinio skundo pagrindus, kuriais grindžia savo reikalavimus.

21. Apeliacinio skundo pirmuoju pagrindu apeliančės tvirtina, jog Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą nusprenddamas, kad Komisija neprivalėjo pradėti oficialios tyrimo procedūros, numatytos SESV 108 straipsnio 2 dalyje. Pripažinęs, kad Komisija turėjo teisę derėtis ir atsižvelgti į Graikijos valdžios institucijų nustatytą papildomą rinkliavą, Bendrasis Teismas neatskyrė pirminio patikrinimo etapo nuo oficialios tyrimo procedūros, o šis skirtumas esminis, kad būtų apsaugotos apeliančių procedūrinės teisės. Be to, jis tai padarė klaidingai nusprendęs, jog nėra jokių požymių, kad vertindama pranešime nurodytas priemones Komisija susidūrė su „dideliais sunkumais“, dėl kurių ji turėjo pradėti oficialią tyrimo procedūrą.

22. Apeliacinio skundo antruoju pagrindu apeliančės teigia, jog Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą priimdamas sprendimą, kad Komisija įvykdė savo pareigą nurodyti motyvus ir kad apeliančių teisės į gerą administravimą ir veiksmingą teisminę gynybą nebuvo pažeistos, nors buvo neįmanoma nustatyti Komisijos atliktų skaičiavimų teisingumo remiantis nekonfidencialia ginčijamo sprendimo versija.

23. Apeliacinio skundo trečiuoju pagrindu apeliančės tvirtina, jog Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą nusprenddamas, kad atlikdama bendrą priedo ir VLT susitarimo vertinimą Komisija nepažeidė SESV 107 straipsnio 1 dalies.

24. Prieš išsamiai nagrinėdamas įvairius apeliacinio skundo pagrindus trumpai apsvarstysiu ES valstybės pagalbos peržiūros procedūrą ir vaidmenį, kurį toje procedūroje vaidina suinteresuotosios šalys, t. y. asmenys, kurių interesams gali daryti poveikį pagalbos skyrimas, kaip antai pagalbos gavėjas arba konkuruojančios įmonės⁷.

2. ES valstybės pagalbos peržiūros procedūra ir suinteresuotųjų šalių vaidmuo

25. Pagal SESV 108 straipsnio 1 dalį Komisija privalo nuolat peržiūrėti ir kontroliuoti valstybės pagalbą. Kad Komisija galėtų peržiūrėti bet kokią naują pagalbą, kurią ketina skirti valstybės narės, jos privalo pranešti apie ją Komisijai⁸. Kadangi pranešančioji valstybė narė negali suteikti planuojamos pagalbos, kol vyksta peržiūros procedūra, Komisijai nustatytas dviejų mėnesių laikotarpis, per kurį ji

⁷ — Reglamento Nr. 659/1999 1 straipsnio h punkte „suinteresuotoji šalis“ apibrėžta kaip „kiekviena valstybė narė ir bet kuris asmuo, įmonė arba įmonių asociacija, kurios interesams gali turėti įtakos pagalbos skyrimas, ypač pagalbos gavėjas, konkuruojančios įmonės ir prekybinės asociacijos“.

⁸ — Žr. SESV 108 straipsnio 3 dalį. Pranešimo sistemoje taip pat numatyta galimybė suinteresuotosioms šalims skųstis dėl valstybių narių priimamų pagalbos priemonių.

turi priimti sprendimą patvirtinti priemonę⁹ arba pradėti antrąją procedūros etapą, t. y. oficialią tyrimo procedūrą, numatytą SESV 108 straipsnio 2 dalyje¹⁰. Pagal Reglamento Nr. 659/1999 4 straipsnio 4 dalį Komisija privalo pradėti oficialią tyrimo procedūrą, jeigu atlikusi pirminį patikrinimą nustato, kad kyla *abejonių* dėl pranešime nurodytos priemonės suderinamumo su vidaus rinka.

26. Toliau aptarsiu pirminio patikrinimo etapo ribas ir pareigą pradėti oficialią tyrimo procedūrą remdamasis apeliacinio skundo pirmuoju pagrindu. Čia pakaktų atkreipti dėmesį į žodį „abejonės“, kurios Teisingumo Teismo praktikoje dažnai vadinamos „dideliais sunkumais“¹¹; tai svarbus terminas nustatant pirminio patikrinimo taikymo sritį.

27. Dabar norėčiau pabrėžti, jog valstybės pagalbos peržiūros procedūra – tai pirmiausia Komisijos ir pranešančiosios valstybės narės procedūra. Suinteresuotosios šalys, kaip antai apeliančios, nėra šios procedūros šalys, tad vaidina tik nedidelį vaidmenį¹². Tik vykdydama oficialią tyrimo procedūrą pagal SESV 108 straipsnio 2 dalį Komisija privalo pranešti suinteresuotosioms šalims, kad jos gali teikti pastabas. Iš teismo praktikos matyti, kad ši teisė suteikia galimybę šalims dalyvauti administracinėje procedūroje, kiek tinkama, atsižvelgiant į bylos aplinkybes¹³, bet toms šalims nesuteikiama gynybos teisių, kokias turi pranešančioji valstybė narė, kuri yra procedūros šalis ir kuriai skirtas sprendimas¹⁴. Svarbu turėti tai omenyje nagrinėjant apeliančių apeliacinio skundo antrąjį pagrindą, susijusį su nepakankamu motyvavimu.

28. Kad būtų kompensuojamas šis nedidelis suinteresuotųjų šalių vaidmuo, Teisingumo Teismas yra nusprendęs, jog bet kokia suinteresuotoji šalis gali apskusti Komisijos sprendimą nepradėti procedūros, priimtą pagal Reglamento Nr. 659/1999 4 straipsnio 2 arba 3 dalį, arba, kitaip tariant, sprendimą nepradėti oficialios tyrimo procedūros, kaip nustatyta SESV 108 straipsnio 2 dalyje¹⁵. Tačiau suinteresuotoji šalis negali skusti tokio sprendimo esmės, jeigu pagal SESV 263 straipsnio 4 dalį neįrodo, jog ji tiesiogiai ir asmeniškai susijusi su sprendimu. Pagal apeliančių apeliacinio skundo trečiąjį pagrindą keliamas klausimas, ar jos atitinka šį reikalavimą.

29. Turėdamas omenyje šias valstybės pagalbos peržiūros procedūros savybes ir suinteresuotųjų šalių vaidmenį, dabar išnagrinėsiu įvairius apeliaciniame skunde keliamus klausimus.

B – Apeliacinio skundo pirmasis pagrindas

30. Apeliacinio skundo pirmuoju pagrindu apeliančios tvirtina, jog Bendrasis Teismas pažeidė SESV 108 straipsnio 3 dalį ir Reglamento Nr. 659/1999 4 straipsnio 4 dalį, 7 straipsnio 2 ir 3 dalis ir 13 straipsnio 1 dalį, nuspręsdamas, kad Komisija neprivalėjo pradėti oficialios tyrimo procedūros, numatytos SESV 108 straipsnio 2 dalyje.

9 — Komisija gali priimti sprendimą pagal Reglamento Nr. 659/1999 4 straipsnio 2 dalį, kaip šioje byloje, jeigu nustato, kad pranešime nurodyta priemonė nėra pagalba, arba sprendimą pagal Reglamento Nr. 659/1999 4 straipsnio 3 dalį, jeigu nustato, kad pranešime nurodyta priemonė yra pagalba, bet suderinama su vidaus rinka.

10 — Dviejų mėnesių terminas įtvirtintas Teisingumo Teismo praktikoje; žr. 1973 m. gruodžio 11 d. Sprendimą *Lorenz*, 120/73, EU:C:1973:152. Vėliau jis buvo kodifikuotas procedūriniame reglamente; žr. Reglamento Nr. 659/1999 4 straipsnio 5 dalį.

11 — 2009 m. balandžio 2 d. Sprendimo *Bouygues ir Bouygues Télécom / Komisija*, C-431/07 P, EU:C:2009:223, 61 punktą ir jame nurodyta teismo praktika.

12 — 1998 m. balandžio 2 d. Sprendimo *Komisija / Sytraval ir Brink's France*, C-367/95 P, EU:C:1998:154, 59 punktą. Dėl to (nedidelio) vaidmens apibūdinimo žr. generalinio advokato N. Jääskinen išvados byloje *Komisija / Kronoply ir Kronotex*, C-83/09 P, EU:C:2010:715, 27–40 punktus.

13 — 2008 m. birželio 26 d. Sprendimo *SIC / Komisija*, T-442/03, EU:T:2008:228, 222–225 punktai ir juose nurodyta teismo praktika.

14 — 2007 m. rugsėjo 12 d. Sprendimo *Olympiaki Aeroporia Ypiresies / Komisija*, T-68/03, EU:T:2007:253, 43 punktą.

15 — 1993 m. gegužės 19 d. Sprendimas *Cook / Komisija*, C-198/91, EU:C:1993:197, ir 1993 m. birželio 15 d. Sprendimas *Matra / Komisija*, C-225/91, EU:C:1993:239. Taip pat žr. 2011 m. gegužės 24 d. Sprendimo *Komisija / Kronoply ir Kronotex*, C-83/09 P, EU:C:2011:341, 47 punktą ir jame nurodytą teismo praktika.

31. Komisija teikia nepriimtinumą grindžiamą prieštaravimą ne tik dėl šio pagrindo, bet ir dėl viso apeliacinio skundo priimtumo. Be to, OPAP nuomone, apeliacinio skundo pirmasis pagrindas nepriimtinas iš dalies. Bet kuriuo atveju ir Komisija, ir OPAP apeliacinio skundo pirmąjį pagrindą laiko nepagrįstu.

1. Priimtumas

32. Komisijos teigimu, visą apeliacinį skundą reikėtų atmesti kaip akivaizdžiai nepriimtą, nes juo tiesiog pakartojami arba atgaminami pirmosios instancijos teismui pareikšto ieškinio pagrindai ir argumentai, o tai reiškia, kad Teisingumo Teismo prašoma iš naujo išnagrinėti pirmosios instancijos teismui pareikštą ieškinį.

33. Tikrai tiesa, kad apeliaciniame skunde turi būti konkrečiai nurodyti ginčijami sprendimo elementai, kuriuos apeliantas siekia panaikinti, ir teisiniai argumentai, parengti specialiai apeliaciniam skundai pagrįsti¹⁶. Apeliacinis skundas, kuriame tiesiog pakartojami arba pažodžiui atgaminami anksčiau Bendrajam Teismui pateikti ieškinio pagrindai ir argumentai, nepriimtinas¹⁷.

34. Priešingai, nei teigia Komisija, apeliančės vis dėlto įvardija ginčijamus Bendrojo Teismo sprendimo elementus ir ginčija Bendrojo Teismo siūlomą teismo praktikos aiškinimą pakankamai konkrečiai, kad apeliacinis skundas būtų priimtinas. Tad Komisijos nepriimtinumą grindžiamą prieštaravimą reikia atmesti.

35. Be Komisijos bendrojo nepriimtinumą grindžiamo prieštaravimo, OPAP teigia, jog apeliacinio skundo pirmasis pagrindas nepriimtinas, kiek apeliančės juo siekia užginčyti Bendrojo Teismo pateiktą faktinių aplinkybių vertinimą.

36. Mano nuomone, apeliančės neginčija Bendrojo Teismo atlikto faktinių aplinkybių vertinimo. Nagrinėjant apeliančių argumentus pagal jų kontekstą matyti, kad jais aiškiai siekiama užginčyti Bendrojo Teismo atliktą teisinį vertinimą, susijusį su pirminio patikrinimo etapo ribomis. Tai teisės klausimas, kuris yra priimtinas apeliacinėje instancijoje.

2. Esmė

37. Apeliacinio skundo pirmasis pagrindas susijęs su pirminio patikrinimo etapo ribomis ir Komisijos pareiga pradėti SESV 108 straipsnio 2 dalyje nustatytą oficialią tyrimo procedūrą. Apeliančių teigimu, Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, pirma, darydamas išvadą, jog Komisija galėtų teisėtai priimti į jai pateiktą pranešimą įtrauktų priemonių pakeitimą, antra, darydamas išvadą, jog Komisijai nekilo didelių sunkumų pirminio patikrinimo etape.

38. Kalbant apie pirmąjį apeliančių teiginį, kad vykstant pirminiam patikrinimui Komisijai draudžiama atsižvelgti į Graikijos valdžios institucijų padarytus pranešime nurodytų priemonių pakeitimus, pakaks pateikti šią pastabą.

39. Kaip teisingai pažymėjo Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 42 punkte, Teisingumo Teismas yra nusprendęs, jog po pirminio patikrinimo Komisija pagal Reglamento Nr. 659/1999 4 straipsnio 2 dalį yra įgaliota priimti sprendimą, kuriuo konstatuojama, kad valstybės pagalba nebuvo suteikta, ir kartu atsižvelgia į suinteresuotosios valstybės narės siūlomus išpareigojimus¹⁸.

16 — Žr. SESV 256 straipsnį, Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 58 straipsnio 1 dalį ir Teisingumo Teismo procedūros reglamento 169 straipsnio 2 dalį. Taip pat žr. 2015 m. vasario 5 d. Nutarties *Graikija / Komisija*, C-296/14 P, EU:C:2015:72, 42 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką.

17 — 2015 m. vasario 5 d. Nutarties *Graikija / Komisija*, C-296/14 P, EU:C:2015:72, 43 punktas ir jame nurodyta teismo praktika.

18 — 2013 m. birželio 13 d. Sprendimo *Ryanair / Komisija*, C-287/12 P, EU:C:2013:395, 67–73 punktai.

40. Šio apeliacinio skundo pirmojo pagrindo esmė, ko gero, susijusi su nustatymu, ar Komisijai atliekant pirminį patikrinimą kilo didelių sunkumų, dėl kurių reikėjo pradėti oficialią tyrimo procedūrą. Skundžiamu sprendimu Bendrasis Teismas nusprendė, jog taip nebuvo, ir apeliančės kategoriškai ginčija šią išvadą.

41. Prieš nagrinėjant apeliančių argumentus, pateiktus šiam apeliacinio skundo pagrindui pagrįsti, reikėtų priminti tam tikrus Teisingumo Teismo praktikoje įtvirtintus principus, susijusius su pirminio patikrinimo etapu, sąvoka „dideli sunkumai“ ir pareiga pradėti oficialią tyrimo procedūrą.

42. Pirma, Teisingumo Teismas yra nusprendęs, jog pirminio patikrinimo etapo tikslas – leisti Komisijai *prima facie* susidaryti nuomonę apie nagrinėjamos priemonės, kaip valstybės pagalbos, pobūdį ir tokios pagalbos suderinamumą su vidaus rinka¹⁹.

43. Antra, kaip minėta šios išvados 25 punkte, iš Reglamento Nr. 659/1999 4 straipsnio 4 dalies matyti, jog Komisija privalo pradėti oficialią tyrimo procedūrą, jeigu po pirminio patikrinimo jai kyla *abejonių* dėl pranešime nurodytos priemonės suderinamumo su vidaus rinka. Teisingumo Teismas yra išaiškinęs šią nuostatą ir nusprendęs, jog oficiali tyrimo procedūra būtina visais atvejais, kai Komisija susiduria su *dideliais sunkumais* nustatydama, ar pagalbos priemonė suderinama su vidaus rinka²⁰. Tokiu atveju Komisija privalo pradėti oficialią tyrimo procedūrą ir šiuo klausimu negali spręsti savo nuožiūra²¹. Teisingumo Teismas yra nusprendęs, jog tie patys principai taikomi ir tuomet, jeigu Komisijai kyla *abejonių* dėl faktinio nagrinėjamos priemonės priskyrimo prie pagalbos²².

44. Trečia, atsižvelgdama į SESV 108 straipsnio 3 dalies tikslą ir vykdydama patikimo administravimo pareigą, Komisija, be kita ko, gali pradėti dialogą su pranešančiąja valstybe arba trečiosiomis šalimis, kad įveiktų pirminiame procedūros etape galinčius kilti sunkumus. Tokie įgaliojimai suponuoja, jog Komisija gali koreguoti savo poziciją atsižvelgdama į dialogo rezultatus, tačiau toks koregavimas *a priori* neturi būti vertinamas kaip įrodantis didelių sunkumų buvimą²³.

45. Ketvirta, iš Teisingumo Teismo praktikos matyti, kad didelių sunkumų sąvoka objektyvi ir kad tokių sunkumų buvimą būtina vertinti atsižvelgiant į aplinkybes, kuriomis ginčijama priemonė buvo priimta, ir į jos turinį, lyginant vertinimus, lemiančius Komisijos sprendimą, su jos turima informacija, kai ji priėmė tą sprendimą dėl nagrinėjamos pagalbos priemonės suderinamumo su vidaus rinka²⁴.

46. Penkta, Teisingumo Teismas yra nusprendęs, jog pareiga įrodyti didelių sunkumų buvimą tenka šaliai, ginčijančiai Komisijos sprendimą nepradėti oficialios tyrimo procedūros, priimtą pagal Reglamento Nr. 659/1999 4 straipsnio 2 arba 3 dalį²⁵.

47. Šioje byloje apeliančės teigia, jog Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą nusprenddamas, kad Komisija neprivalėjo pradėti oficialios tyrimo procedūros, kai padarė išvadą, jog VLT susitarimu, vertinamu kartu su priedu, OPAP suteiktas pranašumas, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį. Jos teigia, kad tuomet Komisijai turėjo būti aišku, jog VLT susitarimas buvo (tikriausiai nesuderinama) pagalba. Kitaip tariant, kaip suprantu apeliančių teiginius, Komisija susidūrė su dideliais sunkumais vertindama pranešime nurodytas priemones ir turėjo pradėti oficialią tyrimo procedūrą. Be to, apeliančės įtaria kelias skundžiamo Bendrojo Teismo sprendimo 50–53 punktuose padarytas klaidas, dėl kurių, apeliančių teigimu, buvo padaryta neteisinga išvada, kad Komisijai nekilo

19 — 1993 m. gegužės 19 d. Sprendimo *Cook / Komisija*, C-198/91, EU:C:1993:197, 22 punktas.

20 — 2009 m. balandžio 2 d. Sprendimo *Bouygues ir Bouygues Télécom / Komisija*, C-431/07 P, EU:C:2009:223, 61 punktas ir jame nurodyta teismo praktika.

21 — 2008 m. gruodžio 22 d. Sprendimo *British Aggregates / Komisija*, C-487/06 P, EU:C:2008:757, 113 punktas ir jame nurodyta teismo praktika.

22 — 2005 m. gegužės 10 d. Sprendimo *Italija / Komisija*, C-400/99, EU:C:2005:275, 47 punktas.

23 — 2013 m. birželio 13 d. Sprendimo *Ryanair / Komisija*, C-287/12 P, EU:C:2013:395, 71 punktas.

24 — 2013 m. sausio 24 d. Sprendimo *3F / Komisija*, C-646/11 P, EU:C:2013:36, 31 punktas. Taip pat žr. 2012 m. kovo 28 d. Sprendimo *Ryanair / Komisija*, T-123/09, EU:T:2012:164, 77 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką.

25 — 2013 m. sausio 24 d. Sprendimo *3F / Komisija*, C-646/11 P, EU:C:2013:36, 30 punktas ir jame nurodyta teismo praktika.

didelių sunkumų vertinant pranešime nurodytas priemones. Apeliantės iš esmės siekia įrodyti, kad nusprendęs, jog Graikijos valdžios institucijos turėjo teisę padaryti pirminių pranešime nurodytų priemonių pakeitimus po kelių skaičiavimo ir perskaičiavimo bandymų, Bendrasis Teismas faktiškai apribojo Komisijos pareigą pradėti oficialią tyrimo procedūrą, kad ji būtų taikoma tik tais atvejais, kai Komisija nesutaria su pranešančiąja valstybe nare. Galiausiai, apeliančių teigimu, Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą atskirai vertindamas pirmojoje instancijoje pateiktus faktinius elementus, kuriais siekta įrodyti didelių sunkumų buvimą, nors jis turėjo juos nagrinėti kartu, kad nustatytų, ar tokių sunkumų buvo.

48. Nors tikriausiai gali būti situacijų, kuriose Komisiją būtų galima kritikuoti dėl to, kad ji peržengia pirminio patikrinimo etapo ribas ir taip neleidžia suinteresuotosioms šalims pasinaudoti savo teise dalyvauti peržiūros procedūroje, manau, šioje konkrečioje byloje Bendrasis Teismas padarė teisingą išvadą: vertinant pranešime nurodytas priemones Komisijai nekilo didelių sunkumų, dėl kurių ji turėtų pradėti oficialią tyrimo procedūrą, nustatytą SESV 108 straipsnio 2 dalyje.

49. Pirmiausia, kaip Bendrasis Teismas pažymėjo skundžiamo sprendimo 43 punkte, Komisija gali pradėti dialogą su pranešančiąja valstybe nare, o tai – teisė, kuri savaime suponuoja, jog Komisija gali koreguoti savo poziciją atsižvelgdama į tokio dialogo rezultatus.

50. Be to, iš skundžiamo sprendimo akivaizdu²⁶, kad Komisijos ir Graikijos valdžios institucijų diskusijų tikslas buvo nustatyti tinkamą OPAP mokėtino atlygio už išimtinės teisės dydį pagal VLT susitarimą ir priedą ir kad dėl šiuo atveju Graikijos valdžios institucijų priimtų įsipareigojimų pranešime iš pradžių nurodytų priemonių pobūdis nepasikeitė, tiesiog siekta padidinti VLT susitarime numatytą atlygį.

51. Be to, jeigu būtų pritarta apeliančių nuomonei, kad, kadangi OPAP mokėtino atlygio už išimtinės teisės dydis itin svarbus nustatant pagalbos buvimą, ir kad pranešime nurodyto pirminio atlygio lygio negalima būtų keisti neįtraukiant suinteresuotųjų šalių pagal oficialią tyrimo procedūrą, reiktų taip pat pritarti, jog šiuo konkrečiu atveju Komisija apskritai negalėjo pradėti diskusijų su Graikijos valdžios institucijomis per pirminio patikrinimo etapą, nes faktiškai klausimų kilo tik dėl kainos apskaičiavimo.

52. Nors pripažįstu, jog pirminis patikrinimas, kaip pranešime nurodytos priemonės peržiūra *prima facie*, negalėtų būti neterminuotas, vis dėlto manau, kad šiuo konkrečiu atveju 10 mėnesių peržiūros laikotarpis neatrodo pernelyg ilgas, atsižvelgiant į politines ir ekonomines aplinkybes²⁷. Nereikėtų pamiršti, kad Graikija tuomet išgyveno didelę finansų ir politinę krizę ir kad nuolat vyko diskusijos, ar jai teks pasitraukti iš euro zonos, o tai, žinoma, turėjo turėti poveikį Komisijos ir Graikijos diskusijų dėl OPAP mokėtino atlygio už išimtinės teisės pagal VLT susitarimą ir priedą rezultatams. Daugelį atlygio skaičiavimo ir perskaičiavimo etapų ir procedūros trukmę reikia vertinti atsižvelgiant būtent į tas aplinkybes.

53. Be to, svarbu turėti omenyje, kad Teisingumo Teismas yra nusprendęs, jog „abejonių“ arba „didelių sunkumų“ turėtų būti, kai Komisija *prima sprendimą* dėl pranešime nurodytos priemonės. Tai laiko momentas, kai Komisija jau apsisprendė dėl savo galutinės pozicijos arba, kaip suformuluota šiame apeliaciniame skunde, kai Komisija priėmė ginčijamą sprendimą²⁸.

54. Todėl, mano nuomone, nesvarbu, ar per pirminį patikrinimą Komisija, kaip tvirtina apeliantės, nustatė, jog iš pradžių pranešime nurodytomis priemonėmis OPAP buvo suteiktas ekonominis pranašumas. Svarbu, ar taip buvo tada, kai Komisija priėmė ginčijamą sprendimą.

26 — 49–51 punktai.

27 — Taip yra neatsižvelgiant į tai, kad nebuvo išaiškinta, nuo kada turėtų būti faktiškai skaičiuojamas Reglamento Nr. 659/1999 4 straipsnio 5 dalyje nustatytas dviejų mėnesių laikotarpis.

28 — 2013 m. birželio 13 d. Sprendimo *Ryanair / Komisija*, C-287/12 P, EU:C:2013:395, 68 punktas ir jame nurodyta teismo praktika.

55. Atsižvelgiant į palyginti nedaug bylų, kuriose suinteresuotajai šaliai pavyko pasiekti, kad būtų panaikintas Komisijos sprendimas nepradėti oficialios tyrimo procedūros, man atrodo, jog tam, kad sėkmingai užginčytų Komisijos sprendimą (nebent Komisija pati išreikštų abejonių dėl priemonės laikymo pagalba arba dėl tokios priemonės suderinamumo su vidaus rinka)²⁹, suinteresuotoji šalis turi sugebėti įrodyti, kad priimdama ginčijamą sprendimą Komisija neturėjo visos informacijos, būtinos tam, jog nekiltų abejonių dėl pranešime nurodytos priemonės laikymo pagalba arba jos suderinamumo su vidaus rinka³⁰, arba kad Komisija atliko nepakankamą arba netinkamą svarbios informacijos analizę³¹.

56. Apeliančių argumentai, susiję su peržiūros procedūra, nėra tokio pobūdžio, kad dėl jų būtų galima abejoti Bendrojo Teismo išvada, jog pirminio patikrinimo etapo pabaigoje Komisija nesusidūrė su „dideliais sunkumais“ arba kitaip tariant neturėjo „abejonių“ dėl pranešime nurodytų priemonių klasifikavimo ar šiuo atžvilgiu jų suderinamumo su vidaus rinka. Taigi priešingą apeliančių teiginį reikia atmesti kaip nepagrįstą.

57. Galiausiai apeliančių teiginys, jog Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą atskirai vertindamas pirmosios instancijos teismui pateiktus faktinius duomenis, kuriais siekta įrodyti didelių sunkumų buvimą, nors turėjo juos nagrinėti kartu, mano nuomone, nepagrįstas. Faktiškai, nustatęs, kad jokie duomenys, kuriuos pateikė apeliantės, nerodė didelių sunkumų³² ir kad vien procedūros trukmės nepakako išvadai, jog Komisija susidūrė su dideliais sunkumais, padaryti³³, Bendrasis Teismas nusprendė, jog pirminio patikrinimo trukmė šiuo konkrečiu atveju neatrodo nepagrįsta, atsižvelgiant į bylos aplinkybes³⁴. Kitaip tariant, Bendrasis Teismas faktiškai kartu išnagrinėjo visus apeliančių pateiktus duomenis ir padarė išvadą, jog jie neįrodo didelių sunkumų buvimą.

58. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, darau išvadą, jog Bendrasis Teismas nepadarė teisės klaidos nusprenddamas, kad Komisija neprivalėjo pradėti oficialios tyrimo procedūros. Todėl apeliacinio skundo pirmasis pagrindas yra atmestinas.

C – Apeliacinio skundo antrasis pagrindas

59. Apeliacinio skundo antruoju pagrindu apeliantės tvirtina, jog Bendrasis Teismas pažeidė SESV 296 straipsnį ir jų teises į gerą administravimą ir veiksmingą teisminę apsaugą pagal Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 41 ir 47 straipsnius, nusprenddamas, kad nekonfidenciali ginčijamo sprendimo versija buvo pakankamai pagrįsta, nepaisant esminių ekonominių duomenų redagavimo.

60. Komisija prieštarauja dėl šio apeliacinio skundo pagrindo priimtumo. Bet kuriuo atveju Komisija ir OPAP mano, jog apeliacinio skundo antrasis pagrindas yra nepagrįstas.

29 — 1984 m. kovo 20 d. Sprendimo *Vokietija / Komisija*, 84/82, EU:C:1984:117, 16 punktą ir 2000 m. gegužės 10 d. Sprendimo *SIC / Komisija*, T-46/97, EU:T:2000:123, 81, 87 ir 92 punktai.

30 — Žr., be kita ko, 2011 m. rugsėjo 22 d. Sprendimo *Belgija / Deutsche Post ir kt.*, C-148/09 P, EU:C:2011:603, 83–87 punktus; 2014 m. lapkričio 25 d. Sprendimo *Ryanair / Komisija*, T-512/11, EU:T:2014:989, 106 punktą; 2010 m. rugsėjo 9 d. Sprendimo *British Aggregates ir kt. / Komisija*, T-359/04, EU:T:2010:366, 102 punktą.

31 — Žr., be kita ko, 2001 m. gegužės 3 d. Sprendimo *Portugalija / Komisija*, C-204/97, EU:C:2001:233, 40 ir 49 punktus; 2012 m. liepos 10 d. Sprendimo *Smurfit Kappa Group / Komisija*, T-304/08, EU:T:2012:351, 97 punktą; 2012 m. lapkričio 7 d. Sprendimo *CBI / Komisija*, T-137/10, EU:T:2012:584, 309 punktą. Taip pat žr. 1998 m. rugsėjo 15 d. Sprendimo *BP Chemicals / Komisija*, T-11/95, EU:T:1998:199, 188–193 punktus.

32 — Skundžiamo sprendimo 45–53 punktai.

33 — Skundžiamo sprendimo 59 punktas.

34 — Skundžiamo sprendimo 61 ir 62 punktai.

1. Priimtinumas

61. Komisijos prieštaravimas dėl apeliacinio skundo antrojo pagrindo priimtino atitinka jos bendrąjį nepriimtino grindžiamą prieštaravimą, kurį jau apsvarsčiau šios išvados 32–34 punktuose.

2. Esmė

62. Teisingumo Teismas turėtų išspręsti klausimą, ar *nekonfidenciali* ginčijamo sprendimo versija turėjo suteikti apeliantėms galimybę patikrinti, o Bendrajam Teismui – peržiūrėti pateiktų ekonominių duomenų tikrumą ir Komisijos atliktų skaičiavimų tikslumą, kaip teigia apeliantės, ir ar Bendrasis Teismas buvo teisingai nusprendęs, jog tai nebuvo būtinoji sąlyga, kad būtų įvykdyta pareiga nurodyti motyvus ir įgyvendinta apeliančių teisė į gerą administravimą ir veiksmingą teisminę apsaugą.

63. Kaip minėta šios išvados 28 punkte, suinteresuotoji šalis gali apskųsti Komisijos sprendimą nepradėti procedūros, priimtą pagal Reglamento Nr. 659/1999 4 straipsnio 2 arba 3 dalį, arba, kitaip tariant, sprendimą nepradėti oficialios tyrimo procedūros, kaip nustatyta SESV 108 straipsnio 2 dalyje. Kad tokia šalis galėtų tinkamai pasinaudoti šia teise į teisminę kontrolę, jai turi būti pranešta apie priimto sprendimo motyvus. Pareigą nurodyti motyvus pagal SESV 296 straipsnį reikėtų vertinti atsižvelgiant į šį kontekstą, o Komisija, vykdydama šią pareigą, privalo tinkamai atsižvelgti į galimą trečiosios šalies interesą gauti paaiškinimų³⁵.

64. Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad pareiga saugoti konfidencialią informaciją pagal SESV 337 straipsnį negalima pateisinti su motyvų nurodymu susijusių trūkumų ir kad pareigos saugoti konfidencialią informaciją negalima aiškinti taip bendrai, kad pareiga nurodyti motyvus netektų savo esminio turinio³⁶.

65. Nors pirmiau nurodyta teismo praktika turi būti taip pat taikytina nekonfidencialiai ginčijamo sprendimo versijai, su kuria suinteresuotosios šalys, kaip antai apeliantės, gali susipažinti, apeliantės vis dėlto, atrodo, netinkamai supranta Komisijai tenkančios pareigos nurodyti motyvus taikymo sritį.

66. Pagal nusistovėjusią teismo praktiką SESV 296 straipsnyje nustatytas reikalavimas nurodyti motyvus turi atitikti ginčijamo akto pobūdį ir aiškiai bei nedviprasmiškai atskleisti institucijos, kuri priėmė šį aktą, argumentus, kad suinteresuotieji asmenys galėtų sužinoti priimtą priemonę pagrindžiančius motyvus, o kompetentingas Sąjungos teismas – pasinaudoti savo peržiūros įgaliojimais³⁷.

67. Ginčijamas sprendimas – tai sprendimas, priimtas pagal Reglamento Nr. 659/1999 4 straipsnio 2 dalį, t. y. sprendimas, kuriuo Komisija nustato, kad pranešime nurodytos priemonės nėra valstybės pagalba. Trečiasis šalis toks sprendimas domina todėl, kad Komisijai nepradedant oficialios tyrimo procedūros jos tariamai netenka savo teisės dalyvauti sprendimų priėmimo procese (žr. šios išvados 27 punktą). Taigi suinteresuotosios šalys turi būti informuojamos apie tokio sprendimo motyvus pakankamai aiškiai, kad jos galėtų nustatyti, ar yra didelių sunkumų požymių, dėl kurių reikėtų pradėti oficialią tyrimo procedūrą. Šiuo konkrečiu atveju beveik visi ekonominiai duomenys buvo redaguojami. Atsižvelgiant į tai, tam, kad Komisija tinkamai įvykdytų savo pareigą nurodyti motyvus, mano nuomone, ir Komisijos taikytas skaičiavimo metodas, ir visos jo sudedamosios dalys turi būti aiškios iš nekonfidencialios sprendimo versijos.

35 — 1985 m. kovo 13 d. Sprendimo *Nyderlandai ir Leeuwarder Papierwarenfabriek / Komisija*, 296/82 ir 318/82, EU:C:1985:113, 19 punktas. Taip pat žr. generalinio advokato C. O. Lenz išvados byloje *Komisija / Sytraval ir Brink's France*, C-367/95 P, EU:C:1997:249, 54 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką.

36 — 1985 m. kovo 13 d. Sprendimas *Nyderlandai ir Leeuwarder Papierwarenfabriek / Komisija*, 296/82 ir 318/82, EU:C:1985:113.

37 — 2009 m. gruodžio 2 d. Sprendimo *Komisija / Airija ir kt.*, C-89/08 P, EU:C:2009:742, 77 punktas ir jame nurodyta teismo praktika.

68. Skundžiamo sprendimo 74 punkte Bendrasis Teismas išsamiai paaiškino, kaip iš nekonfidencialios ginčijamo sprendimo versijos motyvų (i) aiškiai matyti Komisijos taikyta metodika ir (ii) apeliančioms suteikiama galimybė suprasti Komisijos motyvus, kad jos galėtų suformuluoti savo ieškinio dėl panaikinimo pagrindus. Bendrasis Teismas, be kita ko, pažymėjo, jog ginčijamame sprendime nurodytas kriterijus, kurį Komisija ketino taikyti nustatydamą, ar ginčijamomis priemonėmis suteikiamas pranašumas³⁸, ir paaiškinama, kaip Komisija apskaičiavo VLT susitarimo ir priedo grynąją dabartinę vertę³⁹. Be to, Bendrasis Teismas pažymėjo, jog ginčijamame sprendime nurodyti motyvai, kuriais remdamasi Komisija nusprendė vertinti abi priemones kartu. Sprendime taip pat nurodyta, jog VLT susitarime numatyto atlygio padidininimu, įtrauktu į 2012 m. rugpjūčio 7 d. Graikijos valdžios institucijų įsipareigojimą, užtikrinamas atlygio pakankamumas, kad nebūtų suteikta jokio pranašumo. Galiausiai Bendrasis Teismas pažymėjo, jog ginčijamame sprendime taip pat nurodytas to papildomo atlygio apskaičiavimo metodas.

69. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, manau, kad Bendrasis Teismas nepadarė teisės klaidos, kai nusprendė, jog Komisija nepažeidė savo pareigos nurodyti motyvus ir nepažeidė apeliančių teisių į gerą administravimą ir veiksmingą teisminę apsaugą, nors pagal nekonfidencialią ginčijamo sprendimo versiją apeliančės negalėjo peržiūrėti ekonominių duomenų ir įvertinti Komisijos atliktų skaičiavimų teisingumo.

70. Dėl šių priežasčių apeliacinio skundo antrasis pagrindas turėtų būti atmestas.

D – Apeliacinio skundo trečiasis pagrindas

71. Apeliacinio skundo trečiuoju pagrindu apeliančės iš esmės teigia, jog Bendrasis Teismas pažeidė SESV 107 straipsnio 1 dalį priėmęs sprendimą, kad Komisija turėjo teisę nagrinėti VLT susitarimą ir priedą kartu, nors, jų nuomone, tie du susitarimai susiję su skirtingomis rinkomis ir tai tikriausiai būtų parodžiusi išankstinė rinkos analizė.

72. Komisijos teigimu, apeliančių nurodytą apeliacinio skundo trečiąjį pagrindą reikėtų pripažinti nepriimtiniu dėl suinteresuotumo nebuvimo. Bet kuriuo atveju Komisija ir OPAP mano, jog apeliacinio skundo trečiasis pagrindas yra nepagrįstas.

1. Priimtinum

73. Komisija tvirtina, kaip tai darė ir Bendrajame Teisme, jog apeliančės, ginčydamos ginčijamo sprendimo esmę, neįrodė, kad pranešime nurodytos priemonės tiesiogiai ir individualiai su jomis susijusios.

74. Apeliančės, atrodo, neginčija to, kad jos faktiškai skundžia ginčijamų sprendimų esmę, bet teigia, jog, kadangi Bendrasis Teismas priėmė sprendimą dėl ieškinio ketvirtojo pagrindo pirmojoje instancijoje esmės, pirma neišnagrinėjęs priimtinum klausimo, ir kadangi tas sprendimas apeliančioms privalomas, jos turi suinteresuotumą apskusti tą sprendimo dalį. Antraip jų teisė pateikti apeliacinį skundą būtų neproporcingai apribota vien todėl, kad Bendrasis Teismas nusprendė proceso ekonomijos tikslais nenagrinėti klausimo dėl jų suinteresuotumo.

38 — Pagal tą kriterijų nustatoma VLT susitarimu ir priedu suteikiamų išimtinių teisių „grynoji dabartinė vertė“, atsižvelgiant į pagrįstą OPAP rinkos grąžą ir lyginant tą vertę su OPAP mokamu atlygiu už jai suteiktas išimties teises.

39 — Taikytas „diskontuotų pinigų srautų“ metodas, skaičiavimai atlikti remiantis prognozuojamomis pajamomis ir išlaidomis, susijusiomis su būsimu įvairių lošimų organizavimu ir atitinkamais tų lošimų generuojamais laisvais pinigų srautais. Komisija taip pat nurodė, kad ta vertė priklauso nuo taikytinos diskonto normos.

75. Nors iš dalies pritariu apeliančių argumentams, kad dėl Bendrojo Teismo taikyto metodo, t. y. bylos nagrinėjimo iš esmės nesvarstant *locus standi*, ieškovės galėjo atsidurti nepalankioje padėtyje, ypač jeigu Teisingumo Teismas nuspręstų, jog Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, nusprenddamas dėl ieškinio pagrindo, susijusio su panaikinimu, esmės⁴⁰, iš Teisingumo Teismo praktikos vis dėlto matyti, kad nepriimtino dėl suinteresuotumo nebuvimo klausimas yra viešosios politikos klausimas, kurį Teisingumo Teismas gali ir netgi privalo iškelti savo iniciatyva⁴¹.

76. Nors apeliantėms buvo suteikta galimybė atsakyti į Komisijos pastabas, savo pastabose Teisingumo Teisme jos neįrodė, kaip šioje byloje tenkinami kurie nors iš SESV 263 straipsnio 4 dalyje išvardytų kriterijų. Iš Komisijos pastabų matyti, jog apeliantės teigė esančios tiesioginės OPAP konkurentės, nes jų lošimų automatai tariai konkuruoja su VLT, kuriems taikomas VLT susitarimas, bet jos neįrodė, kad toks ryšys egzistuoja, ir taip pat neįrodė, kad pranešime nurodytos priemonės padarytų didelį poveikį kiekvienos apeliantės rinkos padėčiai atskirai⁴².

77. Kadangi pritariu Komisijai, jog apeliantės neįrodė, kad turi suinteresuotumą ginčyti ginčijamo sprendimo esmę, apeliacinio skundo trečiasis pagrindas, mano nuomone, turėtų būti paskelbtas nepriimtiniu.

78. Jeigu Teisingumo Teismas man nepritartų, vis dėlto išnagrinėsiu apeliacinio skundo trečiojo pagrindo esmę.

2. Esmė

79. Apeliacinio skundo trečiuoju pagrindu keliamas klausimas, ar Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą nusprenddamas, kad Komisija turėjo teisę kartu vertinti VLT susitarimą ir priedą, siekdama nustatyti pranašumo buvimą, pirma nenustačiusi rinkos (rinkų), kuriai (kurioms) tie susitarimai taikomi. Apeliančių nuomone, būtina iš anksto nustatyti rinką, nes pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį atskiras valstybės pagalbos priemonės galima vertinti kartu tik jeigu jos skirtos tai pačiai rinkai.

80. Siekiant atsakyti į apeliacinio skundo trečiuoju pagrindu keliamą klausimą, būtina apsvarstyti sąvoką „pranašumas“, kaip ji suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį.

81. Neginčijama, kad pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį pranašumas – tai bet kokia ekonominė nauda, kurios gavėjas nebūtų gavęs įprastomis rinkos sąlygomis⁴³. Siekdama nustatyti, ar toks pranašumas yra, Komisija turi nagrinėti visas pranešime nurodytas priemones tinkamai atsižvelgdama į jų kontekstą ir visus reikšmingus nagrinėjamo sandorio ypatumus⁴⁴.

82. Skundžiamo sprendimo 92 ir 93 punktuose Bendrasis Teismas nagrinėjo kontekstą, kuriame buvo priimtos pranešime nurodytos priemonės. Jis, be kita ko, nustatė, kad VLT susitarimas ir priedas priimti tuo pačiu metu, kad jais siekta to paties tikslo (padidinti OPAP rinkos vertę atsižvelgiant į būsimą privatizavimą) ir kad OPAP mokėtinų rinkliavos už dviejų kategorijų išimtinių teisių suteikimą buvo mokėtinų tuo pačiu metu. Atsižvelgdamas į tai, Bendrasis Teismas patvirtino Komisijos išvadą, kad pranešime nurodytas priemonės buvo tinkama ir būtina nagrinėti kartu, nes apie jas pranešta *vienu* pranešimu.

40 — Dėl kritikos, susijusios su atvirkštinės vertinimo tvarkos taikymu, žr. generalinio advokato Y. Bot išvados byloje *Philips Lighting Poland ir Philips Lighting / Taryba*, C-511/13 P, EU:C:2015:206, 49–67 punktus.

41 — 2014 m. vasario 27 d. Sprendimo *Stichting Woonpunt ir kt. / Komisija*, C-132/12 P, EU:C:2014:100, 45 punktus.

42 — 2007 m. lapkričio 22 d. Sprendimo *Ispanija / Lenzing*, C-525/04 P, EU:C:2007:698, 31 punktus ir Sprendimo *Sniace / Komisija*, C-260/05 P, EU:C:2007:700, 54 punktus ir jame nurodyta teismo praktika.

43 — 2012 m. birželio 5 d. Sprendimo *Komisija / EDF*, C-124/10 P, EU:C:2012:318, 78 punktus ir jame nurodyta teismo praktika ir 2003 m. liepos 24 d. Sprendimo *Altmark Trans ir Regierungspräsident Magdeburg*, C-280/00, EU:C:2003:415, 84 punktus ir jame nurodyta teismo praktika.

44 — 2010 m. rugsėjo 13 d. Sprendimo *Graikija / Komisija*, T-415/05, T-416/05 ir T-423/05, EU:T:2010:386, 172 punktus ir jame nurodyta teismo praktika.

83. Apeliantės, atrodo, neginčija to, kad siekiant nustatyti pranašumo, kaip jis suprantamas pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį, buvimą svarbios ekonominės aplinkybės. Vis dėlto apeliantės teigia, jog prieš priimant sprendimą, ar tinkama priemonės vertinti kartu, būtina atlikti rinkos analizę. Taip yra todėl, kad jeigu tokia rinkos analizė parodo, jog pranešime nurodytos priemonės susijusios su dviem skirtingomis rinkomis, tų priemonių negalima vertinti kartu, nes taip galima nuslėpti vienos iš jų teikiamą pranašumą. Apeliantės tvirtina, kad jei šioje byloje VLT susitarimas ir priedas (kurie tariamai susiję su dviem skirtingomis rinkomis) būtų vertinami kartu, OPAP galėtų sumažinti savo kainas konkurencingoje VLT rinkoje ir atitinkamai nustatyti pernelyg dideles kainas rinkoje, kurioje ji organizuoja 13 azartinių lošimų, nurodytų priede, dėl kurių jai suteikta išimtinė koncesija.

84. Kaip pažymi Komisija, rinkos apibrėžties svarba valstybės pagalbos bylose pirmiausia susijusi su nustatymu, ar dėl tam tikros priemonės iškraipoma konkurencija, ar daromas poveikis prekybai tarp valstybių narių⁴⁵. Be to, ji taip pat gali būti reikšminga nustatant atrankinį priemonės pobūdį⁴⁶. Ginčijamame sprendime neaptariamas nė vienas iš tų dviejų elementų nustatant valstybės pagalbos buvimą pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį.

85. Be to, apeliančių argumentai, kodėl svarbu iš anksto apibrėžti rinką, šioje konkrečioje byloje nėra svarbūs.

86. Darant prielaidą, kad OPAP, kaip tvirtina apeliantės, galėtų atlikti kryžminį dviejų tariamai atskirų rinkų subsidijavimą, tokia praktika, mano nuomone, būtų visiškai nesusijusi su VLT susitarimo ir priedo vertinimu atskirai arba kartu. Jeigu tokia praktika ir būtų įrodyta, ją galėtų lemti tai, kad OPAP jau turi į priedą įtrauktą 13 azartinių lošimų monopolį. Kitaip tariant, už VLT susitarimą mokama kaina nesusijusi su OPAP galimybe nustatyti pernelyg dideles kainas organizuojant į priedą įtrauktą 13 azartinių lošimų.

87. Vis dėlto, kaip pažymi Bendrasis Teismas, apeliantės nepagrindė savo prielaidos, jog OPAP gali laisvai savo noru didinti į priedą įtrauktą 13 azartinių lošimų kainas. Kadangi tai faktinis klausimas, kaip pažymėjo Komisija, Teisingumo Teismas neturėtų jo spręsti.

88. Be to, apeliantės tvirtina, jog ekonominės aplinkybės turi būti apibrėžtos objektyviai, o valstybės narės negali laisvai aiškinti valstybės pagalbos priemonės aplinkybių. Apeliančių teigimu, Graikija pranešė apie VLT susitarimą ir priedą kartu, kad kuo labiau padidintų valstybės pajamas.

89. Šis argumentas turi būti atmestas kaip akivaizdžiai nepagrįstas. Kaip pažymi Komisija, valstybė narė, kurdama priemonės, neišvengiamai paveiks aplinkybes, kuriomis tos priemonės priimamos. Būtent valstybė narė sprendžia, kokias priemones ji nori patvirtinti, ir apie jas praneša Komisijai. Tada jau Komisija vertina pranešime nurodytas priemones, atsižvelgdama į visas reikšmingas jų savybes.

90. Apeliantės nepateikė jokių kitų teisinių argumentų, dėl kurių būtų galima abejoti, kad Bendrojo Teismo išvada, susijusi su pranešime nurodytų priemonių vertinimu kartu, teisinga. Todėl, mano nuomone, ir apeliacinio skundo trečiąjį pagrindą, ir atitinkamai visą apeliacinį skundą reikėtų atmesti.

VI – Išlaidos

91. Pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 138 straipsnio 1 dalį pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jei laimėjusi šalis to reikalavo. Komisija ir OPAP prašė priteisti bylinėjimosi išlaidas, o apeliantės bylą pralaimėjo.

45 — 2011 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Komisija / Nyderlandai*, C-279/08 P, EU:C:2011:551, 131 punktą ir jame nurodyta teismo praktika.

46 — 2001 m. lapkričio 8 d. Sprendimo *Adria-Wien Pipeline ir Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke*, C-143/99, EU:C:2001:598, 41 punktą.

VII – Išvada

92. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui:

- atmesti apeliacinį skundą,
- nurodyti *Club Hotel Loutraki AE*, *Vivere Entertainment AE*, *Theros International Gaming, Inc.*, *Elliniko Casino Kerkyras*, *Casino Rodos*, *Porto Carras AE* ir *Kazino Aigaiou AE* padengti su šiuo apeliaciniu skundu susijusias bylinėjimosi išlaidas, įskaitant tas, kurias patyrė Europos Komisija ir *Organismos Prognostikon Agonon Podosfairou AE* (OPAP).